

Sex

Overvej inden læsning

- Hvornår havde du selv dine første erfaringer med sex og hvad vil du ønske, du havde vidst?
- Hvilke erfaringer har du med at tale om sex med andre?
- Er der nogle emner omkring sex, du tænker, du vil have svært ved at tale med dine elever om?

Intro

De fleste teenagere har første erfaringer med sex med andre, når de er 16 år, og sådan har det været siden 1960'erne. Men spændet er stort: nogle starter som 12-13 årige og andre skal et stykke ind i 20'erne. De allerfleste mennesker har sex af grunde, der ikke har med forplantning at gøre, i stedet handler sex om kærlighed, intimitet, lyst, afstressning, leg og alt muligt andet som føles rart.

Sex kan man have med sig selv, med en anden eller med flere. Der er dog også mennesker, som er asekuelle og ikke oplever seksuel lyst til et andet menneske. Det betyder ikke, at de ikke kan have sex med sig selv eller andre, men lysten og tiltrækningen seksuelt til andre opleves ikke.

Når man lærer sig selv om sex

At have sex betyder, at to eller flere mennesker deler deres lyst ved at røre hinanden. Man kan kysse, røre hinandens kroppe, sutte eller slikke hinanden, og man kan gnide kønsdele mod hinanden. Sex kan også være samleje vaginalt eller analt.

Mange unge har første erfaringer ved at have sex med sig selv dvs. ved at onanere. Det er en måde at lære sin egen krop og lyst at kende, og det er for mange den første erfaring med orgasme og udløsning. Størstedelen af de unge ser også porno, fordi det pirrer og viser dem, hvordan man ser ud, når man er nøgen og ikke mindst, hvordan man kan dyrke sex. Det er også ganske typisk, at børn og unge eksperimenterer med seksualitet og leger seksuelle lege med venner og veninder, for at afprøve, hvad der føles rart. At tale lysten og nydelsen frem også i seksualundervisningen er relevant og rimeligt. Sex er forbundet med nydelse og livskvalitet for mange mennesker og dermed også med vores mentale og fysiske sundhed. Omvendt er det også sådan, at når sexlivet er udfordret, så kan det afføde fortvivlelse og mistro.

Sex i skolen

I skolens SSF-undervisning kan vi undervise i kroppens sanser og hvordan mennesker nyder berøring og fysisk kontakt. Vi kan tale om, hvor det er rart at blive berørt og om, hvad der sker i kroppen, når vi mærker seksuel lyst. Det er ikke SSF's eksplicite opgave at undervise i orgasme og seksualteknik a la "hvordan gør man", "hvad er anal- og oralsex" osv., men det er heller ikke noget, man *ikke* må. Her kan det afhænge af klassens nysgerrighed, parathed og generelle dynamik. og læreren må bruge sin

dømmekraft til den vurdering¹. Ligesådan med det kritiske blik på de fremstillinger af sex og kroppe, som medieindustrien - og især pornobranchen - fremstiller. Her må vi hjælpe de unge med at forstå, at porno fx er 1. lavet til voksne, 2. skal seksuelt tilfredsstille seeren hurtigt 3. folk er castet (ikke er almindelige mennesker) 4. ofte har et mandligt blik som perspektiv (og mandens udløsning i fokus) 5. Det er en branche med betænkelige arbejdsforhold og 6. fravær af forhold, som ellers findes i virkelige sammenhænge (som fx ægte følelser, rejsningsproblemer mv.)²

Hvordan laver man børn?

Allerede i indskoling skal vi lære eleverne om reproduktion jf faghæftet.³ Det er ofte her, børnene stiller nysgerrige spørgsmål, når de skal have en ny søster eller bror. Men også senere i skoleforløbet (i biologi) skal eleverne lære om forplantning. Sex kan også være vejen til graviditet, - ihvertfald i heteroseksuelle parforhold. Skal man undervise i, hvad der sker, når æg- og sædcelle skal mødes, findes der gode materialer om det til alle klassetrin⁴. I den forbindelse må man huske, at i alle forhold kan det blive nødvendigt, at få hjælp til at blive gravide, for der kan være udfordringer med fertilitet, man kan være soloforælder, som skal have et barn med donor eller være et homoseksuelt par, som skal insemineres. Faktisk sker 10% af alle undfangelser i Danmark i dag gennem assisteret befrugtning nemlig med fx insemination eller reagensglas.

Prævention og kønssygdomme er stadig vigtigt

Prævention er metoder til at undgå at blive gravid og metoder til at undgå forskellige seksuelt overførte sygdomme. Eleverne må vide, hvordan de beskytter sig og de må lære, hvor de går hen og bliver testet for relevante kønssygdomme men også om, at man kan få en abort inden for de første 12 uger af graviditeten. For der er omkostninger ved ufrivillig graviditet, selvom man idag kan få nødprævention dvs. en fortrydelsespille på apoteket op til 5 døgn efter samlejet. Der kan være stærke fysiske og psykiske bivirkninger.

Ligeså med kønssygdommene som yderligere har den udfordring, at de kan leve i det skjulte. 50% af pigerne og 10% af drengene vil slet ikke opleve symptomer på klamydia og gonoré, men det kan have konsekvenser senere i livet i form af betændelser og infertilitet. I Danmark opdager vi cirka 35.000 nye tilfælde af klamydia om året og den højeste forekomst er blandt de unge under 25 år⁵. 3500 tilfælde af gonoré og særligt blandt mænd.

I skolen må vi lære eleverne om beskyttelse: om kondomer, p-piller og spiral samt om slikkelapper (som er til brug ved oralsex over vagina eller anus) og glidecreme (som begrænser risikoen for rifter og dermed for smitte).⁶ Vi kan også forklare dem om den anbefalede HPV-vaccine, som forebygger forskellige HPV-vira. Endelig må vi lære dem, hvor de søger mere viden, og at det er en god idé at tale

¹ Bliv inspireret til disse emner i "Ung kend din krop" samt i DRs udsendelsesrække "Under dynen med Anna Lind": https://www.dr.dk/drtv/serie/under-dynen-med-anna-lin_234940

² Se fx denne plakat: <https://www.hazelmead.com/product-page/things-you-don-t-see-in-mainstream-porn>

³ <https://www.underviserportal.dk/grundskole/materialer/>

⁴ ibid

⁵ <https://www.sst.dk/da/viden/smitsomme-sygdomme/smitsomme-sygdomme-a-aa/klamydia>

⁶ <https://www.xn--minprvention-bdb.dk/>

med sin læge om, hvad der passer bedst til vedkommende, og så ellers sætte tid af til at øve sig i at træffe kvalificerede valg. Det kan fx ske gennem arbejde med cases og konkrete øvelser i timen.

Afslutningsvis skal det understreges, at undervisning om sex altid må balancere mellem "pas på..." og "have mod til.". SSF i skolen skal ikke kun handle om de farer, der er ved sex, som grænseoverskridelser, uønsket graviditet og seksygdomme. SSF skal også tage livtag med seksualitet med de livfulde stunder og livskvalitet, det kan afstedkomme.

Spørgsmål til refleksion

- Hvordan taler dine elever om sex og prævention? Hvor meget ved de allerede?
- Hvad tænker du om at skulle undervise i den lystbetonede side af sex?
- Hvordan kan du undervise i prævention og kønssygdomme, uden at sex gøres til noget farligt?

Til videre læsning

Gathen, Katharina von der og Kuhl, Anke (2020): Hvordan føles sex? -og 99 andre spørgsmål fra børn om krop og seksualitet. Straarup & Co

Lins, Karina Kehlet (2018): Samtalen om sex. Hans Reitzels Forlag

Wålin-Jacobsen, Sarah (2016): Ung kend din krop, Gyldendal